

Domme i knivsager

15-12-2009

PRESSEMEDDELELSE

Domme i knivsager

Højesteret har i dag afsagt domme i de sager, hvor to mænd er blevet idømt fængselsstraffe for at have været besiddelse af knive i deres biler. I den ene sag var der tale om et såkaldt multiværktøj med et integreret knivblad, og i den anden sag drejede det sig om besiddelse af to hobbyknive.

Med dommene har Højesteret taget stilling til strafudmålingen, efter at straffen for besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder blev skærpet ved en ændring af våbenloven i 2008. Efter forarbejderne til lovændringen skal der i førstegangstilfælde som altovervejende hovedregel fastsættes en ubetinget straf på 7 dages fængsel for en overtrædelse af våbenlovens knivforbud. Hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder, skal der i førstegangstilfælde idømmes bøde i stedet for fængsel.

De tiltalte var af byretten idømt bøder, mens de af landsretten var idømt 7 dages fængsel. I begge tilfælde havde landsretten henvist til, at der ikke var grundlag for at fravige lovens udgangspunkt om frihedsstraf.

Ved Højesterets behandling af sagerne deltog 7 dommere.

En enig Højesteret idømte begge de tiltalte en bøde på 3.000 kr.

Højesterets afgørelser i de to sager er begrundet således:

I sagen vedrørende A:

"Det har siden 1987 efter våbenlovens § 4, stk. 1, været forbudt på offentligt tilgængelige steder at bære kniv eller dolk – bortset fra foldeknive med en kling på højst 7 cm – medmindre det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål. Forbuddet er et led i bekæmpelsen af den farlige vold, som begås med knive, især af unge, som medbringer knive på diskoteker og andre steder, når de bevæger sig ud i aften- og natlivet.

Forbuddet angik oprindeligt kun det at bære en kniv, men er udvidet til at gælde for enhver form for besiddelse af kniv, således at det også er strafbart at have en kniv liggende i bil på offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål. Det gælder endvidere nu også på uddannelsessteder, i ungdomsskoler, fritidsordninger og lignende. Undtagelsen vedrørende foldeknive med en kling på højst 7 cm er gjort betinget af, at klingens ikke kan fastlåses i udfoldet position.

Sagen drejer sig om et multiværktøj med en kniv med et 7,3 cm langt blad, der kunne fastlåses i udslået position. Det forhold, at kniven er en del af et multiværktøj, bringer den ikke uden for området af våbenlovens § 4, stk. 1. A havde kniven liggende i sin bil, da han holdt parkeret på havnen i Nørresundby, dvs. på et offentligt tilgængeligt sted. Der foreligger ikke oplysninger om, at kniven var medtaget i noget bestemt øjemed, og der var allerede derfor ikke et anerkendelsesværdigt formål i lovens forstand. Højesteret tiltræder herefter, at A er fundet skyldig i overtrædelse af forbuddet i våbenlovens § 4, stk. 1.

Strafferammen for overtrædelse af forbuddet mod at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængeligt sted var oprindeligt bøde,

hæfte eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 2 år. Ved ændringen af våbenloven i 2008 blev § 10, stk. 3 (nu stk. 2), affattet således: "Overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde."

Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at der i førstegangstilfælde "som altovervejende hovedregel" idømmes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel. Indførelsen af denne straffeskærpelse er i forarbejderne ledsaget af en bemærkning om, at fastsættelse af straffen fortsat vil bero på "domstolens konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder."

Bestemmelsen om, at der ved overtrædelse af § 4, stk. 1, "under særlig formildende omstændigheder" straffes med bøde, er i forarbejderne begrundet med, at der kan forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde "vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt."

Spørgsmålet er derfor, om en frihedsstraf i et førstegangstilfælde og under omstændigheder som i den foreliggende sag må anses for urimelig i lyset af det foran anførte.

Ved afgørelsen heraf må der tages hensyn til, at formålet med forbuddet og straffeskærpelsen navnlig har været at undgå, at unge, når de bevæger sig ud i aften- og natlivet, tager kniv med. Formålet har ikke været at forhindre almindelig brug af knive som værktøj. Til illustration af, hvornår der foreligger særlig formildende omstændigheder, er det i forarbejderne anført, at det navnlig kan tænkes i tilfælde, hvor en person fra en situation, hvor der var et anerkendelsesværdigt formål med at have kniven et offentligt tilgængeligt sted, på grund af en forglemmelse eller et svinkeærinde er kommet i en situation, hvor det ikke længere er lovligt at have kniven. Der kan således efter forarbejderne foreligge særlig formildende omstændigheder, hvis der f.eks. er tale om en person, som efter en arbejdsdag, fisketur, spejdetur eller lignende, hvor vedkommende lovligt har båret eller været i besiddelse af en kniv, går på restauration med kniven i lommen eller tasken i stedet for at tage direkte hjem og dermed overtræder forbuddet i § 4, stk. 1. Det er hertil i forarbejderne føjet, at hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter – f.eks. i værtshusmiljøer i aften- eller nattetimerne – vil der dog kun sjældent foreligge særlig formildende omstændigheder, uanset om den pågældende person tidligere på dagen har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniven.

Det følger heraf, at der – i overensstemmelse med den linje, der er fulgt i hidtidig byrets- og landsretspraksis – ved afgørelsen af, om der i førstegangstilfælde skal anvendes straf af 7 dages fængsel eller bøde, må tages hensyn til en lang række forhold. Knivens art er således relevant for den samlede bedømmelse – der er f.eks. forskel på en springkniv og en hobbykniv og på en dolk og en kniv i et multiværktøj. Det er også af betydning, om vedkommende har kniven på sig, med sig eller i sin bil mv. – om det er i lommen på almindeligt tøj eller arbejdstøj, i en taske eller pakke, i en bildørs sidelomme eller værktøjskasse osv. Tiden og stedet, hvor vedkommende befinder sig med en kniv uden anerkendelsesværdigt formål, spiller en rolle. I bedømmelsen indgår endvidere, hvorfor vedkommende befinder sig i den pågældende situation, og hvorfor kniven er med – der er f.eks. forskel på, om den med vilje er taget med til et offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål eller ved en forglemmelse er kommet med hjemmefra – samt hvad der er forklaret herom og troværdigheden heraf.

A var som nævnt i besiddelse af et multiværktøj med et integreret knivblad på 7,3 cm, der kunne fastlåses i udslået position. Forholdet er begået lidt i ni om morgenen på havnen i Nørresundby. Som anført af byretten var kniven, der lå i bilens handskerum, en del af et almindeligt solgt multiværktøj, som A

jævnligt brugte på sit arbejde og til reparation af bilen.

Ved en samlet bedømmelse finder Højesteret i overensstemmelse med det, der er anført om forståelsen af våbenlovens § 10, stk. 2, at der foreligger særlig formildende omstændigheder, således at udgangspunktet om en ubetinget frihedsstraf må fraviges.

Det er i forarbejderne forudsat, at straffen for besiddelse af kniv under særlig formildende omstændigheder er en bøde på 3.000 kr. Der er ikke i den foreliggende sag grundlag for at fravige dette udgangspunkt.

Højesteret stadfæster herefter byrettens fastsættelse af straffen til en bøde på 3.000 kr.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.”

I sagen vedrørende B:

”Det har siden 1987 efter våbenlovens § 4, stk. 1, været forbudt på offentligt tilgængelige steder at bære kniv eller dolk – bortset fra foldeknive med en klinge på højst 7 cm – medmindre det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål. Forbuddet er et led i bekæmpelsen af den farlige vold, som begås med knive, især af unge, som medbringer knive på diskoteker og andre steder, når de bevæger sig ud i aften- og natlivet.

Forbuddet angik oprindeligt kun det at bære en kniv, men er udvidet til at gælde for enhver form for besiddelse af kniv, således at det også er strafbart at have en kniv liggende i bil på offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål. Det gælder endvidere nu også på uddannelsessteder, i ungdomsskoler, fritidsordninger og lignende. Undtagelsen vedrørende foldeknive med en klinge på højst 7 cm er gjort betinget af, at klingens ikke kan fastlåses i udfoldet position.

Strafferammen for overtrædelse af forbuddet mod at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængeligt sted var oprindeligt bøde, hæfte eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 2 år. Ved ændringen af våbenloven i 2008 blev § 10, stk. 3 (nu stk. 2), affattet således: ”Overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde.”

Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at der i førstegangstilfælde ”som altovervejende hovedregel” idømmes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel. Indførelsen af denne strafsikerpelse er i forarbejderne ledsaget af en bemærkning om, at fastsættelse af straffen fortsat vil bero på ”domstolens konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder.”

Bestemmelsen om, at der ved overtrædelse af § 4, stk. 1, ”under særlig formildende omstændigheder” straffes med bøde, er i forarbejderne begrundet med, at der kan forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde ”vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt.”

Spørgsmålet er derfor, om en frihedsstraf i et førstegangstilfælde og under omstændigheder som i den foreliggende sag må anses for urimelig i lyset af det foran anførte.

Ved afgørelsen heraf må der tages hensyn til, at formålet med forbuddet og strafskærpelsen navnlig har været at undgå, at unge, når de bevæger sig ud i aften- og natlivet, tager kniv med. Formålet har ikke været at forhindre almindelig brug af knive som værktøj. Til illustration af, hvornår der foreligger særlig formildende omstændigheder, er det i forarbejderne anført, at det navnlig kan tænkes i tilfælde, hvor en person fra en situation, hvor der var et anerkendelsesværdigt formål med at have kniven et offentligt tilgængeligt sted, på grund af en forglemmelse eller et svinkeærinde er kommet i en situation, hvor det ikke længere er lovligt at have kniven. Der kan således efter forarbejderne foreligge særlig formildende omstændigheder, hvis der f.eks. er tale om en person, som efter en arbejdsdag, fisketur, spejdertur eller lignende, hvor vedkommende lovligt har båret eller været i besiddelse af en kniv, går på restauration med kniven i lommen eller tasken i stedet for at tage direkte hjem og dermed overtræder forbuddet i § 4, stk. 1. Det er hertil i forarbejderne føjet, at hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter – f.eks. i værtshusmiljøer i aften- eller nattimerne – vil der dog kun sjældent foreligge særlig formildende omstændigheder, uanset om den pågældende person tidligere på dagen har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniven.

Det følger heraf, at der – i overensstemmelse med den linje, der er fulgt i hidtidig byrets- og landsretspraksis – ved afgørelsen af, om der i førstegangstilfælde skal anvendes straf af 7 dages fængsel eller bøde må tages hensyn til en lang række forhold. Knivens art er således relevant for den samlede bedømmelse – der er f.eks. forskel på en springkniv og en hobbykniv og på en dolk og en kniv i et multiværktøj. Det er også af betydning, om vedkommende har kniven på sig, med sig eller i sin bil mv. – om det er i lommen på almindeligt tøj eller arbejdstøj, i en taske eller pakke, i en bildørs sidelomme eller værktøjskasse osv. Tiden og stedet, hvor vedkommende befinder sig med en kniv uden anerkendelsesværdigt formål, spiller en rolle. I bedømmelsen indgår endvidere, hvorfor vedkommende befinder sig i den pågældende situation, og hvorfor kniven er med – der er f.eks. forskel på, om den med vilje er taget med til et offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål eller ved en forglemmelse er kommet med hjemmefra – samt hvad der er forklaret herom og troværdigheden heraf.

B var i besiddelse af to hobbyknive, som stammede fra hans arbejdsplads – en tankstation – hvor han anvendte dem. Knivene lå i lommen i døren til førersædet i hans bil sammen med andre effekter til brug for arbejdet på tankstationen. Forholdet er begået mellem kl. 3 og 4 om morgenen ud for et diskotek i Havnegade i Middelfart, hvor B befandt sig med sin bil, fordi han havde lovet at køre for nogle venner, der havde været på diskoteket. Det må efter byrettens og landsrettens bevisvurdering lægges til grund, at han ikke selv havde været inde på diskoteket og heller ikke skulle det, og at han ikke havde tænkt på, at han havde knivene i bilen.

Ved en samlet bedømmelse finder Højesteret i overensstemmelse med det, der er anført om forståelsen af våbenlovens § 10, stk. 2, at der – uanset tiden og stedet for lovovertrædelsen – foreligger særlig formildende omstændigheder, således at udgangspunktet om en ubetinget frihedsstraf må fraviges.

Det er i forarbejderne forudsat, at straffen for besiddelse af kniv under særlig formildende omstændigheder er en bøde på 3.000 kr. Parterne har ikke haft bemærkninger til, at en eventuel bødestraf i det foreliggende tilfælde fastsættes i overensstemmelse hermed.

Højesteret stadfæster herefter byrettens fastsættelse af straffen til en bøde på 3.000 kr.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.”

◀ Tilbage

Bødestraf efter overtrædelse af knivforbud (multiværktøj)

15-12-2009

Sag 256/2009

Dom afsagt den 15. december 2009.

Rigsadvokaten
mod
A

A var af landsretten idømt fængselsstraf for overtrædelse af våbenlovens knivforbud pga. besiddelse af et multiværktøj – Højesteret fastsatte straffen til bøde

A var den 16. august 2009 omkring kl. 9 om morgenen på havnen i Nørresundby i besiddelse af et multiværktøj med integreret knivblad på 7,3 cm. Multiværktøjet befandt sig i handskerummet i A's bil og blev fundet af politiet, da de ville se hans kørekort og tillige spurgte efter, om de måtte kigge i bilen. Da besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder, herunder i en bil på et offentligt tilgængeligt sted, er forbudt ifølge våbenloven – medmindre man har et anerkendelsesværdigt formål med besiddelsen – blev han tiltalt for at have overtrådt dette forbud. Efter forarbejderne til ændring af våbenloven i 2008, hvor straffen for besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder blev skærpet, fremgik det bl.a., at der i førstegangstilfælde som altovervejende hovedregel skal fastsættes en ubetinget straf på 7 dages fængsel for en overtrædelse af våbenlovens knivforbud.

Under sagen forklarede A bl.a., at han brugte multiværktøjet til at reparere sin bil med, ligesom han af og til brugte det i sit arbejde som pædagogmedhjælper.

Både byret og landsret fandt, at A havde overtrådt knivforbuddet. Byretten fandt, at der forelå formildende omstændigheder og idømte A en bøde på 3.000 kr. Landsretten fandt ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om, at ulovlig besiddelse af kniv skulle straffes med fængsel i 7 dage, og fastsatte straffen til fængsel i 7 dage.

Højesteret henviste til det i forarbejderne anførte om, at overtrædelse af knivforbuddet "under særlig formildende omstændigheder" straffes med bøde og til forarbejdernes begrundelse herfor om, at der kan forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde "vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt." Højesteret anførte, at der ved afgørelsen af, om der i førstegangstilfælde skal anvendes straf af 7 dages fængsel eller bøde, må tages hensyn til en lang række forhold, herunder f.eks. knivens art, om vedkommende har den på sig eller med sig, tiden og stedet, hvor vedkommende befinder sig med en kniv uden anerkendelsesværdigt formål, hvorfor kniven er med, samt hvad der er forklaret herom og troværdigheden heraf. Højesteret lagde ved strafudmåling vægt på, at A var i besiddelse af et multiværktøj med et integreret knivblad på 7,3 cm, der kunne fastlåses i udslået position, at forholdet var begået lidt i ni om morgenen på havnen i Nørresundby, og at kniven, der lå i bilens handskerum, var en del af et almindeligt solgt multiværktøj, som A jævnligt brugte på sit arbejde og til reparation af bilen. Ved en samlet bedømmelse af, hvordan våbenlovens straffebestemmelse for overtrædelse af knivforbuddet skal forstås, fandt Højesteret herefter, at der forelå særlig formildende omstændigheder, således at udgangspunktet om en ubetinget frihedsstraf måtte fraviges.

Højesteret stadfæstede herefter byrettens fastsættelse af straffen til en bøde på 3.000 kr.

Læs hele dommen

◀ Tilbage

Bødestraf efter overtrædelse af knivforbud (hobbyknive)

15-12-2009

Sag 257/2009

Dom afsagt den 15. december 2009.

Rigsadvokaten
mod
B

B var af landsretten idømt fængselsstraf for overtrædelse af våbenlovens knivforbud pga. besiddelse af to hobbyknive – Højesteret fastsatte straffen til bøde

A var den 31. maj 2009 mellem kl. 3 og 4 om morgenen ud for et diskotek i Middelfart i besiddelse af to hobbyknive. Hobbyknivene stammede fra hans arbejdsplads – en tankstation – hvor han anvendte dem. Knivene lå i lommen i døren til førersædet i hans bil sammen med andre effekter til brug for arbejdet på tankstationen. A befandt sig uden for diskoteket med sin bil, fordi han havde lovet at køre for nogle venner, der havde været på diskoteket. Da besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder, herunder i en bil på et offentligt tilgængeligt sted, er forbudt ifølge våbenloven – medmindre man har et anerkendelsesværdigt formål med besiddelsen – blev han tiltalt for at have overtrådt dette forbud.

Efter forarbejderne til ændring af våbenloven i 2008, hvor straffen for besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder blev skærpet, fremgik det bl.a., at der i førstegangstilfælde som altovervejende hovedregel skal fastsættes en ubetinget straf på 7 dages fængsel for en overtrædelse af våbenlovens knivforbud. I forarbejderne var det tillige anført, at hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter – f.eks. i værtshusmiljøer i aften- eller nattetimerne – vil der dog kun sjældent foreligge særlig formildende omstændigheder, uanset om den pågældende person tidligere på dagen har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniven.

Både byret og landsret fandt, at B havde overtrådt knivforbuddet. Byretten fandt, at der forelå formildende omstændigheder og idømte A en bøde på 3.000 kr. Landsretten fandt ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om, at ulovlig besiddelse af kniv skulle straffes med fængsel i 7 dage, og fastsatte straffen til fængsel i 7 dage.

Højesteret henviste til det i forarbejderne anførte om, at overtrædelse af knivforbuddet ”under særlig formildende omstændigheder” straffes med bøde og til forarbejdernes begrundelse herfor om, at der kan forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde ”vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt.” Højesteret anførte, at der ved afgørelsen af, om der i førstegangstilfælde skal anvendes straf af 7 dages fængsel eller bøde, må tages hensyn til en lang række forhold, herunder f.eks. knivens art, om vedkommende har den på sig eller med sig, tiden og stedet, hvor vedkommende befinder sig med en kniv uden anerkendelsesværdigt formål, hvorfor kniven er med, samt hvad der er forklaret herom og troværdigheden heraf. Højesteret lagde ved strafudmåling vægt på, at det efter byrettens og landsrettens bevisvurdering måtte lægges til grund, at B

ikke selv havde været inde på diskoteket og heller ikke skulle det, og *at* han ikke havde tænkt på, at han havde knivene i bilen. Ved en samlet bedømmelse fandt Højesteret i overensstemmelse med det, der er anført om forståelsen af våbenlovens § 10, stk. 2, at der – uanset tiden og stedet for lovovertrædelsen – forelå særlig formildende omstændigheder, således at udgangspunktet om en ubetinget frihedsstraf måtte fraviges.

Højesteret stadfæstede herefter byrettens fastsættelse af straffen til en bøde på 3.000 kr.

 [Læs hele dommen](#)

[◀ Tilbage](#)

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 15. december 2009

Sag 256/2009

(1. afdeling)

Rigsadvokaten

mod

A

(advokat Jens Rye-Andersen, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Aalborg, 9. afdeling, den 11. marts 2009 og af Vestre Landsrets 2. afdeling den 9. juni 2009. Ved byrettens dom blev A straffet med en bøde på 3.000 kr., mens han ved landsrettens dom blev straffet med 7 dages ubetinget fængsel.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Torben Melchior, Børge Dahl, Jytte Scharling, Thomas Rørdam, Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen og Henrik Waaben.

Påstande

Dommen er anket af A med påstand om frifindelse, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Anbringender

A har til støtte for sin frifindelsespåstand anført, at der er tale om et multiværktøj, som ikke bør betegnes som en kniv. Hertil kommer, at han benyttede værktøjet på sit arbejde og til at reparere bil, og hans besiddelse af værktøjet med det integrerede knivblad tjente derfor anerkendelsesværdige formål. Hvis våbenlovens § 4, stk. 1, er overtrådt, foreligger der særlig formildende omstændigheder, og straffen bør derfor højst fastsættes til en bøde.

Anklagemyndigheden har anført, at der i multiværktøjet indgik et knivblad på 7,3 cm, der kunne fastlåses i udslået position. A har forklaret, at han ikke brugte kniven. Han har derfor ikke på noget tidspunkt haft et anerkendelsesværdigt formål med besiddelsen, og der er således utvivlsomt tale om en overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1. Der foreligger ikke særlig formildende omstændigheder, og straffen skal derfor i overensstemmelse med lovens forarbejder fastsættes til ubetinget fængsel i 7 dage. Hvis sagen afgøres med en bødestraf, vil lovgivningsmagtens udtrykkelige tilkendegivelse om, at overtrædelse af knivforbuddet som "altovervejende hovedregel" skal afgøres med en kort ubetinget frihedsstraf, ikke blive opfyldt.

Retsgrundlaget

Våbenlovens § 4, stk. 1, og § 10, stk. 2, har i dag følgende ordlyd:

"§ 4. På offentligt tilgængelige steder, uddannelsessteder, i ungdomsklubber, fritidsordninger og lignende er det forbudt at bære eller besidde kniv eller dolk, medmindre det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål. Forbuddet omfatter dog ikke foldeknive med en klinge på højst 7 cm, der ikke kan fastlåses i udfoldet position.

...

§ 10...

Stk. 2. Overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde."

I de almindelige bemærkninger til det forslag til lov om ændring af våbenloven, der førte til lov nr. 861 af 23. december 1987, hedder det bl.a. (Folketingstidende 1987-88, 1. samling, tillæg A, sp. 1781-83):

"2. Baggrunden for forslaget

I de senere år er det blevet stadig mere almindeligt, at især yngre personer bærer våben. Samtidig er antallet af overtrædelser af våbenloven steget kraftigt.

...

3. Knivforbud på offentligt sted

...

Det foreslås ... at gøre forbudet mere generelt, således at det for alle personer bliver forbudt at bære kniv og dolk (bortset fra visse lommeknive) på offentligt sted, medmindre besiddelsen har et nærmere angivet konkret formål, der i lovtæksten foreslås afgræn-

set således, at det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål (lovforslagets § 1, nr. 12).

Bag denne afgrænsning ligger, at det kun skal være tilladt at bære kniv på offentligt sted, såfremt der er en særlig, acceptabel grund til det. Efter bestemmelsen vil det således være forbudt at gå med kniv, hvis den bæres blot til pynt eller lignende, eller den ikke skal bruges til noget bestemt. Det vil heller ikke være tilladt at bære kniv f.eks. med henblik på at kunne forsvare sig eller andre, hvis der eventuelt skulle opstå en truende situation. Efter Justitsministeriets opfattelse er det ud fra de hidtidige erfaringer navnlig i de her nævnte tilfælde, hvor kniven ikke bæres med et forud fastlagt bestemt formål, at der kan opstå farlige situationer med risiko for, at der tilføjes andre personer legemsskade.

Skal kniven derimod anvendes som værktøj i (lovligt) erhverv eller bruges i forbindelse med jagt, lystfiskeri og sportsudøvelse, er det tilladt at bære den på offentligt sted. Det gælder også, når kniven bæres, mens den pågældende person er på vej *direkte* til eller fra den pågældende aktivitet. Opregningen i lovteksten er ikke udtømmende, jf. ordene "eller andet lignende anerkendelsesværdigt formål". Således vil kniv også kunne bæres som led i anden lovlig fritidsaktivitet. Dette vil f.eks. gælde for spejdere og andre, der dyrker friluftsvirksomhed og i den forbindelse anvender kniv.

Herudover vil der være en række andre tilfælde, hvor det ud fra formålet med bestemmelsen vil være tilladt at bære kniv på offentligt sted. Her tænkes navnlig på situationer, hvor det i forbindelse med transport af en kniv fra ét sted til et andet ikke kan undgås, at kniven medbringes på (passerer) offentligt område. Kniven er f.eks. købt i en forretning og skal bringes hjem til bopælen.

Med hensyn til beviset for, om bestemmelsen er overtrådt, må udgangspunktet tages i den almindelige processuelle grundsætning, at anklagemyndigheden har bevisbyrden. Det er således ikke tiltalte, der selv skal bevise, at kniven bæres som led i erhverv m.v. Noget andet er, at sigtede/tiltalte for at kunne unddrage sig strafansvar i praksis i almindelighed ikke vil kunne nøjes med at *hævde*, at kniven skal bruges til et af de formål, der fritager for straf, hvis der ikke samtidig foreligger omstændigheder f.eks. med hensyn til påklædning, tid og sted, måden kniven bæres på, knivens art m.v., der underbygger denne påstand. Denne samlede bedømmelse vil medføre, at der forekommer en række situationer, hvor personer normalt aldrig lovligt vil kunne bære kniv. Det vil f.eks. gælde tilskuere til sportkampe, gæster på værtshuse og personer, der går "i byen for at more sig".

Offentligt sted beskrives i loven som *steder, hvortil der er almindelig adgang*, dvs. veje, parker og f.eks. jernbanestationer, offentlige befordringsmidler, herunder hyrevogne, forlystelsessteder samt i åbningstiden butikker, butikcentre og offentlige kontorer. Området svarer til det område, der er omfattet af normalpolitivedtægtens § 3.

Ordet "bære" omfatter – som i våbenlovgivningen i øvrigt – også det tilfælde, hvor kniven medbringes i en taske eller anden håndbagage.

Forbudet omfatter ikke foldeknive (*lommeknive*) med en klinge på højst 7 cm. Som begrundelse for at undtage (visse) lommeknive kan anføres, at disse bruges af et stort antal

mennesker til helt dagligdags og fredelige, praktiske gøremål. Et forbud, der omfatter alle lommeknive, ville således indebære et indgreb i mange borgeres almindelige værdier.”

Ved lov nr. 350 af 23. maj 1997 om ændring af bl.a. våbenloven gennemførtes en skærpelse af straffen for besiddelse af knive på offentlige steder uden et anerkendelsesværdigt formål. I lovforslagets almindelige bemærkninger hedder det bl.a. (Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3209):

”For at bekæmpe den meget farlige vold, som begås med disse våben, herunder især den meget grove vold, som i flere tilfælde er begået af unge, som medbringer knive på diskoteker og andre steder, når de går i byen om aftenen, findes der behov for en skærpelse af straffene.”

Ved en lovændring i 2004 (lov nr. 217 af 31. marts 2004) gennemførtes på ny en skærpelse af våbenlovens bestemmelser om knive. Ændringerne gik bl.a. ud på, at også besiddelse af knive i biler, der befinder sig på offentligt tilgængelige steder, blev omfattet af forbuddet i lovens § 4, stk. 1. Baggrunden for denne ændring var ifølge forarbejderne (Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3117), at politiet havde peget på, at der ofte medbringes kniv i biler. Rigsadvokaten anførte i den forbindelse, at knive, der bæres eller besiddes i personbiler, kan udgøre en risiko for, at kniven bliver anvendt ved bl.a. vold, ligesom der ikke er den store forskel på, om en kniv medbringes i en bil eller bæres af en person, der går eller cykler på offentlig vej. Rigsadvokaten anførte også, at en kniv, der opbevares i en parkeret bil, hurtigt kan hentes af personer, der ønsker at anvende kniven til voldshandlinger mv. Af det i forarbejderne anførte fremgår endvidere, at en håndværkers opbevaring af knive i en værktøjskasse i bilen i dagtimerne typisk vil være udtryk for, at der er et anerkendelsesværdigt formål hermed, uanset at dette ikke sker i forbindelse med direkte transport til eller fra en arbejdsopgave.

Våbenlovens § 10, stk. 3 (nu stk. 2), fik den nugældende affattelse ved lov nr. 500 af 17. juni 2008. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget hedder det bl.a. (Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, side 5988-89):

”4.2 Lovforslagets udformning

I lyset af den seneste tids voldsepisoder, der har involveret brug af kniv, har Justitsministeriet overvejet, hvordan man kan bekæmpe denne form for personfarlig kriminalitet og således forhindre nye knivoverfald.

Straffen for at overtræde forbuddet mod at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængelige steder mv., jf. våbenlovens § 4, stk. 1, er i dag i førstegangstilfælde en bøde på enten 3.000 kr. eller 5.000 kr. afhængig af knivens art, jf. pkt. 4.1 ovenfor. Efter Justitsministeriets opfattelse er der imidlertid behov for en betydelig skærpelse af straffene på dette område, således at det på en tydelig og forståelig måde tilkendegives, at forbuddet mod at bære kniv på offentligt tilgængelige steder skal overholdes.

Det er Justitsministeriets vurdering, at det vil have en præventiv effekt at gennemføre en strafskærpelse, hvorefter ulovlig besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder som udgangspunkt skal straffes med frihedsstraf allerede i førstegangstilfælde.

Det foreslås på den baggrund, at våbenlovens § 10, stk. 3, affattes således, at overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde.

Det forudsættes i den forbindelse, at der i *førstegangstilfælde* af overtrædelse af § 4, stk. 1, som altovervejende hovedregel fastsættes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel.

For unge under 18 år kan straffen dog gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder, kan der – både for lovovertrædere over og under 18 år – i førstegangstilfælde idømmes bøde i stedet for fængsel. Der kan således forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt.

Særlig formildende omstændigheder kan navnlig tænkes at foreligge i tilfælde, hvor en person oprindeligt har haft et anerkendelsesværdigt formål (i våbenlovens forstand) med at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængeligt sted, men på grund af f.eks. et svinkeår eller en forglemmelse efterfølgende er kommet i en situation, hvor det ikke (længere) er lovligt at bære eller besidde den pågældende kniv.

Der kan således efter omstændighederne foreligge særlig formildende omstændigheder, hvis der f.eks. er tale om en person, som efter en arbejdsdag, fisketur, spejdtur eller lignende, hvor vedkommende lovligt har båret eller været i besiddelse af en kniv, foretager et restaurationsbesøg med kniven i lommen eller tasken i stedet for at tage direkte hjem og dermed overtræder forbuddet i våbenlovens § 4, stk. 1.

Hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter – f.eks. i værtshusmiljøer i aften- eller nattetimerne – vil der dog kun sjældent foreligge særlig formildende omstændigheder, uanset om den pågældende person tidligere på dagen har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniven.

Hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder, forudsættes der som hidtil idømt en bøde på 3.000 kr. Hvis forholdet samtidig udgør en overtrædelse af våbenbekendtgørelsens § 14, stk. 1, forudsættes bøden fastsat til 5.000 kr.”

I de specielle bemærkninger til § 10, stk. 3, hedder det bl.a. (Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, side 5993):

”Til nr. 4 (§ 10, stk. 3)

Med den foreslåede ændring af bestemmelsen tilsigtes en skærpelse af straffen for overtrædelse af § 4, stk. 1, således at der i *førstegangstilfælde* af overtrædelse af § 4, stk. 1, som altovervejende hovedregel fastsættes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel.

...

I tilknytning til de foreslåede strafskærpelser skal det generelt bemærkes, at fastsættelse af straffen fortsat vil bero på domstolens konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder, og at de angivne strafpositioner vil kunne fraviges i op- og nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpene eller formildende omstændigheder.”

Højesterets begrundelse og resultat

Det har siden 1987 efter våbenlovens § 4, stk. 1, været forbudt på offentligt tilgængelige steder at bære kniv eller dolk – bortset fra foldeknive med en klinge på højst 7 cm – medmindre det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål. Forbuddet er et led i bekæmpelsen af den farlige vold, som begås med knive, især af unge, som medbringer knive på diskoteker og andre steder, når de bevæger sig ud i aften- og nattelivet.

Forbuddet angik oprindeligt kun det at bære en kniv, men er udvidet til at gælde for enhver form for besiddelse af kniv, således at det også er strafbart at have en kniv liggende i bil på offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål. Det gælder endvidere nu også på uddannelsessteder, i ungdomsskoler, fritidsordninger og lignende. Undtagelsen vedrørende foldeknive med en klinge på højst 7 cm er gjort betinget af, at klingens ikke kan fastlåses i udfoldet position.

Sagen drejer sig om et multiværktøj med en kniv med et 7,3 cm langt blad, der kunne fastlåses i udslået position. Det forhold, at kniven er en del af et multiværktøj, bringer den ikke uden for området af våbenlovens § 4, stk. 1. A havde kniven liggende i sin bil, da han holdt parkeret på havnen i Nørresundby, dvs. på et offentligt tilgængeligt sted. Der foreligger ikke

oplysninger om, at kniven var medtaget i noget bestemt øjemed, og der var allerede derfor ikke et anerkendelsesværdigt formål i lovens forstand. Højesteret tiltræder herefter, at A er fundet skyldig i overtrædelse af forbuddet i våbenlovens § 4, stk. 1.

Strafferammen for overtrædelse af forbuddet mod at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængeligt sted var oprindeligt bøde, hæfte eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 2 år. Ved ændringen af våbenloven i 2008 blev § 10, stk. 3 (nu stk. 2), affattet således: ”Overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde.”

Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at der i førstegangstilfælde ”som altovervejende hovedregel” idømmes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel. Indførelsen af denne strafskærpelse er i forarbejderne ledsaget af en bemærkning om, at fastsættelse af straffen fortsat vil bero på ”domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sags omstændigheder.”

Bestemmelsen om, at der ved overtrædelse af § 4, stk. 1, ”under særlig formildende omstændigheder” straffes med bøde, er i forarbejderne begrundet med, at der kan forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde ”vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt.”

Spørgsmålet er derfor, om en frihedsstraf i et førstegangstilfælde og under omstændigheder som i den foreliggende sag må anses for urimelig i lyset af det foran anførte.

Ved afgørelsen heraf må der tages hensyn til, at formålet med forbuddet og strafskærpelsen navnlig har været at undgå, at unge, når de bevæger sig ud i aften- og nattelivet, tager kniv med. Formålet har ikke været at forhindre almindelig brug af knive som værktøj. Til illustration af, hvornår der foreligger særlig formildende omstændigheder, er det i forarbejderne anført, at det navnlig kan tænkes i tilfælde, hvor en person fra en situation, hvor der var et anerkendelsesværdigt formål med at have kniven et offentligt tilgængeligt sted, på grund af en forglemmelse eller et svinkeærinde er kommet i en situation, hvor det ikke længere er lovligt at have kniven. Der kan således efter forarbejderne foreligge særlig formildende omstændigheder, hvis der f.eks. er tale om en person, som efter en arbejdsdag, fisketur, spejdertur

eller lignende, hvor vedkommende lovligt har båret eller været i besiddelse af en kniv, går på restauration med kniven i lommen eller tasken i stedet for at tage direkte hjem og dermed overtræder forbuddet i § 4, stk. 1. Det er hertil i forarbejderne føjet, at hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter – f.eks. i værtshusmiljøer i aften- eller nattetimerne – vil der dog kun sjældent foreligge særlig formildende omstændigheder, uanset om den pågældende person tidligere på dagen har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniven.

Det følger heraf, at der – i overensstemmelse med den linje, der er fulgt i hidtidig byrets- og landsretspraksis – ved afgørelsen af, om der i førstegangstilfælde skal anvendes straf af 7 dages fængsel eller bøde, må tages hensyn til en lang række forhold. Knivens art er således relevant for den samlede bedømmelse – der er f.eks. forskel på en springkniv og en hobbykniv og på en dolk og en kniv i et multiværktøj. Det er også af betydning, om vedkommende har kniven på sig, med sig eller i sin bil mv. – om det er i lommen på almindeligt tøj eller arbejdstøj, i en taske eller pakke, i en bildørs sidelomme eller værktøjskasse osv. Tiden og stedet, hvor vedkommende befinder sig med en kniv uden anerkendelsesværdigt formål, spiller en rolle. I bedømmelsen indgår endvidere, hvorfor vedkommende befinder sig i den pågældende situation, og hvorfor kniven er med – der er f.eks. forskel på, om den med vilje er taget med til et offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål eller ved en forglemmelse er kommet med hjemmefra – samt hvad der er forklaret herom og troværdigheden heraf.

A var som nævnt i besiddelse af et multiværktøj med et integreret knivblad på 7,3 cm, der kunne fastlåses i udslået position. Forholdet er begået lidt i ni om morgenen på havnen i Nørresundby. Som anført af byretten var kniven, der lå i bilens handskerum, en del af et almindeligt solgt multiværktøj, som A jævnligt brugte på sit arbejde og til reparation af bilen.

Ved en samlet bedømmelse finder Højesteret i overensstemmelse med det, der er anført om forståelsen af våbenlovens § 10, stk. 2, at der foreligger særlig formildende omstændigheder, således at udgangspunktet om en ubetinget frihedsstraf må fraviges.

Det er i forarbejderne forudsat, at straffen for besiddelse af kniv under særlig formildende omstændigheder er en bøde på 3.000 kr. Der er ikke i den foreliggende sag grundlag for at fravige dette udgangspunkt.

Højesteret stadfæster herefter byrettens fastsættelse af straffen til en bøde på 3.000 kr.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 15. december 2009

Sag 257/2009

(1. afdeling)

Rigsadvokaten

mod

B

(advokat Klaus Ewald, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Odense, 10. afdeling, den 6. august 2009 og af Østre Landsrets 1. afdeling den 2. september 2009. Ved byrettens dom blev B straffet med en bøde på 3.000 kr., mens han ved landsrettens dom blev straffet med 7 dages ubetinget fængsel.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Torben Melchior, Børge Dahl, Jytte Scharling, Thomas Rørdam, Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen og Henrik Waaben.

Påstande

Dommen er anket af B med påstand om formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Anbringender

B har anført, at der foreligger særlig formildende omstændigheder, hvorfor straffen bør fastsættes til en bøde eller en betinget dom.

Anklagemyndigheden har anført, at der ikke foreligger særlig formildende omstændigheder, og at straffen derfor i overensstemmelse med lovens forarbejder skal fastsættes til ubetinget

fængsel i 7 dage. Hvis sagen afgøres med en bødestraf, vil lovgivningsmagtens udtrykkelige tilkendegivelse om, at overtrædelse af knivforbuddet som "altovervejende hovedregel" skal afgøres med en kort ubetinget frihedsstraf, ikke blive opfyldt.

Retsgrundlaget

Våbenlovens § 4, stk. 1, og § 10, stk. 2, har i dag følgende ordlyd:

"§ 4. På offentligt tilgængelige steder, uddannelsessteder, i ungdomsklubber, fritidsordninger og lignende er det forbudt at bære eller besidde kniv eller dolk, medmindre det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål. Forbuddet omfatter dog ikke foldeknive med en klinge på højst 7 cm, der ikke kan fastlåses i udfoldet position.

...

§ 10...

Stk. 2. Overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde."

I de almindelige bemærkninger til det forslag til lov om ændring af våbenloven, der førte til lov nr. 861 af 23. december 1987, hedder det bl.a. (Folketingstidende 1987-88, 1. samling, tillæg A, sp. 1781-83):

"2. Baggrunden for forslaget

I de senere år er det blevet stadig mere almindeligt, at især yngre personer bærer våben. Samtidig er antallet af overtrædelser af våbenloven steget kraftigt.

...

3. Knivforbud på offentligt sted

...

Det foreslås ... at gøre forbudet mere generelt, således at det for alle personer bliver forbudt at bære kniv og dolk (bortset fra visse lommeknive) på offentligt sted, medmindre besiddelsen har et nærmere angivet konkret formål, der i lovteksten foreslås afgrænset således, at det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål (lovforslagets § 1, nr. 12).

Bag denne afgrænsning ligger, at det kun skal være tilladt at bære kniv på offentligt sted, såfremt der er en særlig, acceptabel grund til det. Efter bestemmelsen vil det således være forbudt at gå med kniv, hvis den bæres blot til pynt eller lignende, eller den ikke skal bruges til noget bestemt. Det vil heller ikke være tilladt at bære kniv f.eks.

med henblik på at kunne forsvare sig eller andre, hvis der eventuelt skulle opstå en truende situation. Efter Justitsministeriets opfattelse er det ud fra de hidtidige erfaringer navnlig i de her nævnte tilfælde, hvor kniven ikke bæres med et forud fastlagt bestemt formål, at der kan opstå farlige situationer med risiko for, at der tilføjes andre personer legemsskade.

Skal kniven derimod anvendes som værktøj i (lovligt) erhverv eller bruges i forbindelse med jagt, lystfiskeri og sportsudøvelse, er det tilladt at bære den på offentligt sted. Det gælder også, når kniven bæres, mens den pågældende person er på vej *direkte* til eller fra den pågældende aktivitet. Opregningen i lovteksten er ikke udtømmende, jf. ordene "eller andet lignende anerkendelsesværdigt formål". Således vil kniv også kunne bæres som led i anden lovlig fritidsaktivitet. Dette vil f.eks. gælde for spejdere og andre, der dyrker friluftsvirksomhed og i den forbindelse anvender kniv.

Herudover vil der være en række andre tilfælde, hvor det ud fra formålet med bestemmelsen vil være tilladt at bære kniv på offentligt sted. Her tænkes navnlig på situationer, hvor det i forbindelse med transport af en kniv fra ét sted til et andet ikke kan undgås, at kniven medbringes på (passerer) offentligt område. Kniven er f.eks. købt i en forretning og skal bringes hjem til bopælen.

Med hensyn til beviset for, om bestemmelsen er overtrådt, må udgangspunktet tages i den almindelige processuelle grundsætning, at anklagemyndigheden har bevisbyrden. Det er således ikke tiltalte, der selv skal bevise, at kniven bæres som led i erhverv m.v. Noget andet er, at sigtede/tiltalte for at kunne unddrage sig strafansvar i praksis i almindelighed ikke vil kunne nøjes med at *hævde*, at kniven skal bruges til et af de formål, der fritager for straf, hvis der ikke samtidig foreligger omstændigheder f.eks. med hensyn til påklædning, tid og sted, måden kniven bæres på, knivens art m.v., der underbygger denne påstand. Denne samlede bedømmelse vil medføre, at der forekommer en række situationer, hvor personer normalt aldrig lovligt vil kunne bære kniv. Det vil f.eks. gælde tilskuere til sportsskampe, gæster på værtshuse og personer, der går "i byen for at more sig".

Offentligt sted beskrives i loven som *steder, hvortil der er almindelig adgang*, dvs. veje, parker og f.eks. jernbanestationer, offentlige befordringsmidler, herunder hyrevogne, forlystelsessteder samt i åbningstiden butikker, butikcentre og offentlige kontorer. Området svarer til det område, der er omfattet af normalpolitivedtægtens § 3.

Ordet "*bære*" omfatter – som i våbenlovgivningen i øvrigt – også det tilfælde, hvor kniven medbringes i en taske eller anden håndbagage.

Forbudet omfatter ikke foldeknive (*lommeknive*) med en klinge på højst 7 cm. Som begrundelse for at undtage (visse) lommeknive kan anføres, at disse bruges af et stort antal mennesker til helt dagligdags og fredelige, praktiske gøremål. Et forbud, der omfatter alle lommeknive, ville således indebære et indgreb i mange borgeres almindelige væner."

Ved lov nr. 350 af 23. maj 1997 om ændring af bl.a. våbenloven gennemførtes en skærpelse af straffen for besiddelse af knive på offentlige steder uden et anerkendelsesværdigt formål. I

lovforslagets almindelige bemærkninger hedder det bl.a. (Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3209):

”For at bekæmpe den meget farlige vold, som begås med disse våben, herunder især den meget grove vold, som i flere tilfælde er begået af unge, som medbringer knive på diskoteker og andre steder, når de går i byen om aftenen, findes der behov for en skærpelse af straffene.”

Ved en lovændring i 2004 (lov nr. 217 af 31. marts 2004) gennemførtes på ny en skærpelse af våbenlovens bestemmelser om knive. Ændringerne gik bl.a. ud på, at også besiddelse af knive i biler, der befinder sig på offentligt tilgængelige steder, blev omfattet af forbuddet i lovens § 4, stk. 1. Baggrunden for denne ændring var ifølge forarbejderne (Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3117), at politiet havde peget på, at der ofte medbringes kniv i biler. Rigsadvokaten anførte i den forbindelse, at knive, der bæres eller besiddes i personbiler, kan udgøre en risiko for, at kniven bliver anvendt ved bl.a. vold, ligesom der ikke er den store forskel på, om en kniv medbringes i en bil eller bæres af en person, der går eller cykler på offentlig vej. Rigsadvokaten anførte også, at en kniv, der opbevares i en parkeret bil, hurtigt kan hentes af personer, der ønsker at anvende kniven til voldshandlinger mv. Af det i forarbejderne anførte sted fremgår endvidere, at en håndværkers opbevaring af knive i en værktøjskasse i bilen i dagtimerne typisk vil være udtryk for, at der er et anerkendelsesværdigt formål hermed, uanset at dette ikke sker i forbindelse med direkte transport til eller fra en arbejdsopgave.

Våbenlovens § 10, stk. 3 (nu stk. 2), fik den nugældende affattelse ved lov nr. 500 af 17. juni 2008. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget hedder det bl.a. (Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, side 5988-89):

”4.2 Lovforslagets udformning

I lyset af den seneste tids voldsepisoder, der har involveret brug af kniv, har Justitsministeriet overvejet, hvordan man kan bekæmpe denne form for personfarlig kriminalitet og således forhindre nye knivoverfald.

Straffen for at overtræde forbuddet mod at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængelige steder mv., jf. våbenlovens § 4, stk. 1, er i dag i førstegangstilfælde en bøde på enten 3.000 kr. eller 5.000 kr. afhængig af knivens art, jf. pkt. 4.1 ovenfor. Efter Justitsministeriets opfattelse er der imidlertid behov for en betydelig skærpelse af straffene på dette område, således at det på en tydelig og forståelig måde tilkendegives, at forbuddet mod at bære kniv på offentligt tilgængelige steder skal overholdes.

Det er Justitsministeriets vurdering, at det vil have en præventiv effekt at gennemføre en strafskærpelse, hvorefter ulovlig besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder som udgangspunkt skal straffes med frihedsstraf allerede i førstegangstilfælde.

Det foreslås på den baggrund, at våbenlovens § 10, stk. 3, affattes således, at overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde.

Det forudsættes i den forbindelse, at der i *førstegangstilfælde* af overtrædelse af § 4, stk. 1, som altovervejende hovedregel fastsættes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel.

For unge under 18 år kan straffen dog gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder, kan der – både for lovovertrædere over og under 18 år – i førstegangstilfælde idømmes bøde i stedet for fængsel. Der kan således forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt.

Særlig formildende omstændigheder kan navnlig tænkes at foreligge i tilfælde, hvor en person oprindelig har haft et anerkendelsesværdigt formål (i våbenlovens forstand) med at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængeligt sted, men på grund af f.eks. et svinkeår eller en forglemmelse efterfølgende er kommet i en situation, hvor det ikke (længere) er lovligt at bære eller besidde den pågældende kniv.

Der kan således efter omstændighederne foreligge særlig formildende omstændigheder, hvis der f.eks. er tale om en person, som efter en arbejdsdag, fisketur, spejdetur eller lignende, hvor vedkommende lovligt har båret eller været i besiddelse af en kniv, foretager et restaurationsbesøg med kniven i lommen eller tasken i stedet for at tage direkte hjem og dermed overtræder forbuddet i våbenlovens § 4, stk. 1.

Hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter – f.eks. i værtshusmiljøer i aften- eller nattetimerne – vil der dog kun sjældent foreligge særlig formildende omstændigheder, uanset om den pågældende person tidligere på dagen har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniven.

Hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder, forudsættes der som hidtil idømt en bøde på 3.000 kr. Hvis forholdet samtidig udgør en overtrædelse af våbenbekendtgørelsens § 14, stk. 1, forudsættes bøden fastsat til 5.000 kr.”

I de specielle bemærkninger til § 10, stk. 3, hedder det bl.a. (Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, side 5993):

”Til nr. 4 (§ 10, stk. 3)

Med den foreslåede ændring af bestemmelsen tilsigtes en skærpelse af straffen for overtrædelse af § 4, stk. 1, således at der i *førstegangstilfælde* af overtrædelse af § 4, stk. 1, som altovervejende hovedregel fastsættes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel.

...

I tilknytning til de foreslåede strafskærper skal det generelt bemærkes, at fastsættelse af straffen fortsat vil bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder, og at de angivne strafpositioner vil kunne fraviges i op- og nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpene eller formildende omstændigheder.”

Højesterets begrundelse og resultat

Det har siden 1987 efter våbenlovens § 4, stk. 1, været forbudt på offentligt tilgængelige steder at bære kniv eller dolk – bortset fra foldeknive med en klinge på højst 7 cm – medmindre det sker som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri eller sportsudøvelse eller har et andet lignende anerkendelsesværdigt formål. Forbuddet er et led i bekæmpelsen af den farlige vold, som begås med knive, især af unge, som medbringer knive på diskoteker og andre steder, når de bevæger sig ud i aften- og nattelivet.

Forbuddet angik oprindeligt kun det at bære en kniv, men er udvidet til at gælde for enhver form for besiddelse af kniv, således at det også er strafbart at have en kniv liggende i bil på offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål. Det gælder endvidere nu også på uddannelsessteder, i ungdomsskoler, fritidsordninger og lignende. Undtagelsen vedrørende foldeknive med en klinge på højst 7 cm er gjort betinget af, at klingens ikke kan fastlåses i udfoldet position.

Strafferammen for overtrædelse af forbuddet mod at bære eller besidde kniv på offentligt tilgængeligt sted var oprindeligt bøde, hæfte eller under skærpene omstændigheder fængsel indtil 2 år. Ved ændringen af våbenloven i 2008 blev § 10, stk. 3 (nu stk. 2), affattet således: ”Overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde.”

Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at der i førstegangstilfælde ”som altovervejende hovedregel” idømmes en kort ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel. Indførelsen af denne strafskærpelse er i forarbejderne ledsaget af en bemærkning om, at fastsættelse af straf-

fen fortsat vil bero på ”domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder.”

Bestemmelsen om, at der ved overtrædelse af § 4, stk. 1, ”under særlig formildende omstændigheder” straffes med bøde, er i forarbejderne begrundet med, at der kan forekomme tilfælde, hvor en frihedsstraf i førstegangstilfælde ”vil forekomme urimelig henset til de omstændigheder, hvorunder kniven har været medbragt.”

Spørgsmålet er derfor, om en frihedsstraf i et førstegangstilfælde og under omstændigheder som i den foreliggende sag må anses for urimelig i lyset af det foran anførte.

Ved afgørelsen heraf må der tages hensyn til, at formålet med forbuddet og strafskærpelsen navnlig har været at undgå, at unge, når de bevæger sig ud i aften- og nattelivet, tager kniv med. Formålet har ikke været at forhindre almindelig brug af knive som værktøj. Til illustration af, hvornår der foreligger særlig formildende omstændigheder, er det i forarbejderne anført, at det navnlig kan tænkes i tilfælde, hvor en person fra en situation, hvor der var et anerkendelsesværdigt formål med at have kniven et offentligt tilgængeligt sted, på grund af en forglemmelse eller et svinkeærinde er kommet i en situation, hvor det ikke længere er lovligt at have kniven. Der kan således efter forarbejderne foreligge særlig formildende omstændigheder, hvis der f.eks. er tale om en person, som efter en arbejdsdag, fisketur, spejdertur eller lignende, hvor vedkommende lovligt har båret eller været i besiddelse af en kniv, går på restauration med kniven i lommen eller tasken i stedet for at tage direkte hjem og dermed overtræder forbuddet i § 4, stk. 1. Det er hertil i forarbejderne føjet, at hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter – f.eks. i værtshusmiljøer i aften- eller nattetimerne – vil der dog kun sjældent foreligge særlig formildende omstændigheder, uanset om den pågældende person tidligere på dagen har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniven.

Det følger heraf, at der – i overensstemmelse med den linje, der er fulgt i hidtidig byrets- og landsretspraksis – ved afgørelsen af, om der i førstegangstilfælde skal anvendes straf af 7 dages fængsel eller bøde må tages hensyn til en lang række forhold. Knivens art er således relevant for den samlede bedømmelse – der er f.eks. forskel på en springkniv og en hobbykniv og

på en dolk og en kniv i et multiværktøj. Det er også af betydning, om vedkommende har kniven på sig, med sig eller i sin bil mv. – om det er i lommen på almindeligt tøj eller arbejdstøj, i en taske eller pakke, i en bildørs sidelomme eller værktøjskasse osv. Tiden og stedet, hvor vedkommende befinder sig med en kniv uden anerkendelsesværdigt formål, spiller en rolle. I bedømmelsen indgår endvidere, hvorfor vedkommende befinder sig i den pågældende situation, og hvorfor kniven er med – der er f.eks. forskel på, om den med vilje er taget med til et offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål eller ved en forglemmelse er kommet med hjemmefra – samt hvad der er forklaret herom og troværdigheden heraf.

B var i besiddelse af to hobbyknive, som stammede fra hans arbejdsplads – en tankstation – hvor han anvendte dem. Knivene lå i lommen i døren til førersædet i hans bil sammen med andre effekter til brug for arbejdet på tankstationen. Forholdet er begået mellem kl. 3 og 4 om morgenen ud for et diskotek i Havnegade i Middelfart, hvor B befandt sig med sin bil, fordi han havde lovet at køre for nogle venner, der havde været på diskoteket. Det må efter byrettens og landsrettens bevisvurdering lægges til grund, at han ikke selv havde været inde på diskoteket og heller ikke skulle det, og at han ikke havde tænkt på, at han havde knivene i bilen.

Ved en samlet bedømmelse finder Højesteret i overensstemmelse med det, der er anført om forståelsen af våbenlovens § 10, stk. 2, at der – uanset tiden og stedet for lovovertrædelsen – foreligger særlig formildende omstændigheder, således at udgangspunktet om en ubetinget frihedsstraf må fraviges.

Det er i forarbejderne forudsat, at straffen for besiddelse af kniv under særlig formildende omstændigheder er en bøde på 3.000 kr. Parterne har ikke haft bemærkninger til, at en eventuel bødestraf i det foreliggende tilfælde fastsættes i overensstemmelse hermed.

Højesteret stadfæster herefter byrettens fastsættelse af straffen til en bøde på 3.000 kr.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.